

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Ds 2019:17 Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

S2018/03106/FS

1 Sammanfattning

Skatteverket tillstyrker förslagen om

- en ny lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen,
- att den som har fyllt 18 år ska ansöka första gången hos Skatteverket, samt
- att förnyad ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska ske hos Socialstyrelsen.

Skatteverket lämnar i övrigt vissa synpunkter på förslagen i form av förslag till förtydliganden.

Skatteverket avstyrker förslagen om

- att den som är mellan 12 och 18 år ska ansöka första gången hos Skatteverket, samt
- att för barn över 12 år med två vårdnadshavare som saknar den ena vårdnadshavarens samtycke ska socialnämnden kunna besluta att en ansökan om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen.

Skatteverket har inga invändningar mot förslaget att Socialstyrelsen får i uppdrag att i samråd med Skatteverket göra en överskådlig sammanställning av information om exempelvis konsekvenser av ändring av det kön som framgår av folkbokföringen.

I övrigt har Skatteverket inga invändningar mot att förslagen genomförs.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 En ny lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen (5.1)

Skatteverket tillstyrker förslaget om att den som upplever att det kön som framgår av folkbokföringen inte överensstämmer med den egna uppfattningen kan ansöka om att ändra det genom en ny lag. Skatteverket anser dock att det bör förtydligas i 1 § vad som menas med ”det kön som framgår av folkbokföringen”. Anledningen till ett förtydligande är att uppgift om kön inte ingår i uppräkningsdelen av uppgifter som får behandlas i folkbokföringsdatabasen, se 2 kap. 3 § lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet. Uppgift om kön framgår istället indirekt av personens personnummer eller samordningsnummer. En annan anledning är att det finns icke-binära personer som varken identifierar sig som man eller kvinna. Det bör därför vara tydligt att det inte finns möjlighet för Skatteverket att bifalla en ansökan om att få tillhöra ett s.k. tredje kön. Skatteverket föreslår därför följande tillägg till 1 § andra stycket: ”Med det kön som framgår av folkbokföringen avses det som ska fastställas för en person med stöd av 18 § och 18 a § folkbokföringslagen (1991:481)”.

2.2 En första ändring av det kön som framgår av folkbokföringen (5.2.1)

Skatteverket avstyrker förslaget om att den som är mellan 12 och 18 år ska ansöka första gången hos Skatteverket. Förslaget saknar en tillräcklig analys av eventuella alternativ eller rättsliga konsekvenser av ändrade åldersgränser. Vårdnadshavarens medgivande är dessutom inte alltid en garanti för barnets bästa.

Skatteverket ställer sig tveksam till om barn under 18 år kan överblicka de betydande konsekvenser som blir följden av en ändring. Därför lämpar sig denna åtgärd inte för en beslutsprocess som är enkel och snabb.

Skatteverket anser att endast den som har fyllt 18 år ska få ansöka första gången hos Skatteverket om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Ansökningar från personer som inte har fyllt 18 år bör i samtliga fall hanteras av Socialstyrelsen utifrån en behovsprövning och med tillämpning av ett tydligt barnperspektiv. Nödvändig prövning avseende den ungas lämplighet och mognad samt vårdnadshavarens medverkan kan då hanteras med hjälp av myndighetens samlade expertis.

Om Skatteverket ändå ska hantera ansökningar för barn under 18 år, ifrågasätter Skatteverket att den nedre åldersgränsen sätts så lågt som 12 år. Som anges i promemorian är det endast en minoritet av de förpubertala barnen med könsdysfori som kommer att ha en kvarstående önskan om könsbekräftande åtgärder. Skatteverket anser därför att åldersgränsen bör vara 15 år.

Däremot tillstyrker Skatteverket förslaget när det gäller den som har fyllt 18 år och ska ansöka första gången. Formuleringen av den föreslagna 2 § första stycket bör då ha följande lydelse: ”Den som har fyllt 18 år ska efter ansökan få det kön som framgår av folkbokföringen ändrat.”

2.3 En förnyad ändring av det kön som framgår av folkbokföringen (5.2.2)

Skatteverket tillstyrker att det efter en behovsprövning är möjligt att på nytt ändra det kön som framgår av folkbokföringen. Den som får sin ansökan beviljad kommer att tilldelas ett nytt personnummer av Skatteverket. Verket vill i detta sammanhang betona att ett personnummer som tidigare har använts (hänvisningspersonnummer) aldrig kan återupptas eller återanvändas. Det har betydelse för den som skulle vilja ändra tillbaka till den tidigare könsuppgiften. Skatteverkets personnummersystem är konstruerat för att en person har ett (1) unikt personnummer. Om personen ändrar födelsetid eller kön kommer ett nytt personnummer att tilldelas för personen, detta är en konstruktion som följer av folkbokföringslagen. Mottagarna i samhället av registerinformation har inte möjlighet att hantera att gamla personnummer blir aktiva igen. Detsamma gäller för samordningsnummer.

2.4 Barn över 12 år som saknar ena vårdnadshavarens samtycke (5.3.2)

Skatteverket avstyrker förslaget om att för barn över 12 år med två vårdnadshavare som saknar ena vårdnadshavarens samtycke ska socialnämnden kunna besluta att en ansökan om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen får göras om det krävs med hänsyn till barnets bästa. En ansökan om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen är inte jämförbar med de åtgärder rörande vård och omsorgsinsatser som idag regleras i 6 kap. 13 a § föräldrabalken. Skatteverket förordar även här att dessa ärenden ska hanteras av Socialstyrelsen. Alla ansökningar från underåriga kommer då att hanteras av samma myndighet med hjälp av myndighetens samlade expertis.

2.5 Beslutande myndighet (5.4)

Som framgår ovan under 2.2 avstyrker Skatteverket förslaget om att den som är mellan 12 och 18 år ska ansöka första gången hos Skatteverket. Skatteverket har inga invändningar mot att den som har fyllt 18 år ska ansöka första gången hos Skatteverket.

Skatteverket påpekar att den föreslagna formuleringen av 6 § tredje stycket saknar några tecken och bör ha följande lydelse: ”*Socialstyrelsen beslutar om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen enligt 2 § andra stycket, 3 eller 4 §§*”.

2.6 Uppdrag till Socialstyrelsen (5.11)

Skatteverket har inga invändningar mot förslaget om att Socialstyrelsen får i uppdrag att i samråd med Skatteverket göra en överskådlig sammanställning av den information som finns om möjligheten till och konsekvenserna av ändring av det kön som framgår av folkbokföringen.

3 Konsekvenser för Skatteverket

Det remitterade förslaget får marginell påverkan för Skatteverkets verksamhet med handläggning av ärenden. Det finns dock en risk för att särskilt barn och unga ångrar en ansökan och därför på nytt ansöker om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen.

Vissa av de konsekvenser i samhället som är kopplade till upprepade personnummerändringar finns beskrivna på sidan 81 i promemorian. Mot den bakgrunden är det viktigt att de som upplever att deras könsidentitet inte stämmer överens med det kön som framgår av folkbokföringen får relevant och tydlig information. Datum för ikraftträdande bör därför senareläggas så att Socialstyrelsen och Skatteverket får tid att sammanställa relevant information och göra den tillgänglig innan lagen träder i kraft.